

Assistance Association for Political Prisoners (Burma)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (မြန်မာနိုင်ငံ)

P.O Box 93, Mae Sot, Tak Province 63110, Thailand

e.mail: info@aappb.org website: www.aappb.org

I. BUNGLI GINCHYUM HTE MADI SHADAW DAT AI LAM NI (EXECUTIVE SUMMARY AND RECOMMENDATIONS)

Myen mungdan mung shawa masha ni gaw, ngwi pyaw simsa lam, demokrasi hte shanhte a shinggyim ahkaw ahkang shadang tup lu la wa na matu, shaning shi ban law law shakut shaja lai wa masai. Ndai pandung hpe masat yu let, National League for Democracy (NLD) hte anyu bawsang ni a hpung ni zawn re ai mung masa hpung ni gaw, amyu sha ni hting-ram hkrum ra lam gin-yan hta shang lawm lu hkra shakut lai wa masai. Rai tim, ya up nga ai State Peace and Development Council(SPDC) Hpyen Asuya gaw, ndai shamawt lam hpe ding-yang ninghkap shingdang nga ai. Ningpawt ngu na hta, amyu sha ni hting-ram hkrum-ra ai lam gaw, Myen mungdan shanglawt lu ai ten kaw nna ding-yang byin nga ai demokrasi, shinggyim ahkaw ahkang, rap ra tara hte tinang gam maka tinang dawdan hpajang ai lam hpe manghkang hpyan ai rai nga ai. Ndai shakut shaja ai lam hpe Myen mungdan na mung masa bawng masha 2,100 jan nan sakse rai nga tim, SPDC Hpyen Asuya gaw, dai mung masa bawng masha ni n nga ai, nga nna matut manoi ningdang kau nga ai.

Ndai sumtang gaw demokrasi masa de galai shai mat wa ai mabyin gin-yan hta mung chying sha ni bai hting-ram hkrum ra lam hta, Myen mungdan na bawng masha ni a shara gaw grai ahkyak ai lam hpe shapraw dan nga ai. Mung chying sha ni hting-ram hkrum ra ai lam majing lawm ai mabyin gin-yan gaw, ya yang byin nga ai hpai shai hkat ai lam ni hpe hparan kau ya lu nna, ngwi pyaw simsa lam hpe demokrasi masa de du na gin-yan hta ya jang ra ahkyak nga ai.

Amyu sha ni a hting-ram hkrum ra lam gin-yan hta, shawng nnan na langai ngu na ra ahkyak dik lahkam gaw, Myen mungdan na mung masa bawng masha marai 2,100 jan hpe tara shang masat ya na, hkum shingdang ai lam n nga ai sha tsep kawp shalawt dat ai lam ni rai nga ai. Ndai gaw, Hpyen Asuya du ni, demokrasi n-gun uhpung uhpawng ni hte grau dam lada ai shingyim uhpung uhpawng ni shada kam hkat ai lam bai gaw gap sa wa ai magam hta ra ahkyak ai lam rai nga ai. Mung chying sha ni hting-ram hkrum ra lam majing hte demokrasi de galai shai mat wa ai lam mabyin gin-yan hpe kyem zing sa wa lu na matu, Myen mungdan kata na mung shawa masha ni hku nna ndai mabyin gin-yan hpe kam sham ra ai. Mung masa shamawt nga ai ni bawng dung htawng rawng nga dingsa, shing n rai mung masa lam hta nhtan shai ai majaw matut manoi rim hkrum nga dingsa, Myen mungdan mung shawa masha ni hku nna, SPDC Hpyen Asuya e tang madun ai mung masa gin-yan hpe kam hpa wa na ma ai n rai.

Tatut hku nna amyung chying sha ni a hting-ram hkrum ra mabyin gin-yan gaw, ya up nga ai Hpyen Asuya, National League for Democracy(NLD), hte amyung bawsang ni a uhpung uhpawng na dat kasa ni lawm ai zuphpawng hta amyung bawsang hpung ni a ahkaw ahkaw hpe tup hkrak hkungga ai hte ngwi pyaw simsa ai Federal masa de Myen mungdan hpe kahkyin gumdin na lam bawng ban ra nga ai.

Ya up nga ai Hpyen Asuya du kaba ni, bawng dung nga ai mung masa ningbaw ni rai nga ai Daw Aung San Suu Kyi, Sam amyung sha ni a mung masa Hpung (Shan National League for Democracy) ningbaw U Khun Htun Oo hte kaga amyung bawsang kasa ni lahta tsang madang hku masum brum bawng ban jahta ai lam grai ahkyak nga ai.

1988 shaning na jawngma ningbaw Min Ko Naing, mani hpa ninghkrin Zarganar hte hpunggyi ningbaw U Gambira zawn re ai Myen mungdan ting hta jawm shakawn shagrau hkrum ai mung masa bawng masha ni gaw, shanhte hpe ahkaw ahkaw she jaw ai rai yang, man hkrum bawng ban ai lam a shingdu de nna, yu maya mung shawa masha ni hpe kahkyin gumdin zinlum karum lu na rai nga ma ai.

Mung masa bawng masha ni gaw, demokresi masa, shinggyin ahkaw ahkaw, rap ra masa hte tinang gam maka tinang dawdan hpajang ai masa hpe shanhte kam sham ai majaw mung, dai masa ni hta ap nawng asak hkrung hkan sa ai majaw mung, Hpyen Asuya a grai gumshem nna mazut ai tara npu e bawng dung htawng rawng nga ma ai.

Mung masa bawng ban ai lam byin hpang wa jang, htawng kaw na lawt pru wa ai mung masa bawng masha ni mung, hpaji jaw shang lawm lu na rai nga ai. Shanhte hta na law law gaw, tinnang a mare buga ni hta ningbaw ningla ni rai nna, mung shawa masha ni jawm hkungga ai hpunggyi ni, bungli ahkaw ahkaw woi hpyi ai ni, tara kasa ni, jawng sara ni, tsi sarawun ni, shiga shabra mu gun masha ni rai nna, Myen mungdan ting shara magup hkan tinang a mare buga hta hkungga shagrau hkrum nga ma ai. Shanhte gaw mungdan ting na amyung chying sha ni a bawng ban jahta ai lam hta grai ra ahkyak nga ai n-gun jaw lam hpe galaw lu ai ni mung rai nga ma ai.

Hpyen Asuya a demokresi masa lamu ga sumla (Roadmap to Democracy) gaw demokresi gram masa(democratic reform) a wanhkut shinggang shigdu de nna, Hpyen dap tara shang matut up na hku, hkrang ka lajang da ai rai nga ai. Dai demokresi masa lamu ga sumla hta, mung masa bawng ban lam hpe n shalawm da nga ai. Hpyen Asuya a demokresi masa lamu ga sumla lahkam ni hta, Amyung sha ni ni a Mung bawng Zuphpawng kaba hpe bai matut galaw sa wa na lam hte, mung shawa ra sharawng ai Gaw da ai tara bai ka lajang na lam tsun shalawm da nna, mung masa shamu shamawt ai ni hpe mung rim ding-yang galaw nga ai.

Mungdan ting a Mung bawng zuphpawng kaba hte Gaw da ai tara ka lajang ai mabyin gin-yan gaw, demokresi masa hku ra lata sharawt masat dat ai kasa ni, amyung bawsang uhpung

ni, demokrasi masa maga shamu shamawt ai ni hte, yu maya mung shawa masha ni hpe mai kaja ai kam sham myit hte shang lawm nna, demokrasi masa, shinggyim ahkaw ahkang, rap ra masa hte tinang gam maka tinang dawdan hpajang masa hku hkrak gaw gap ai Gaw da ai tara hkrang shapraw na matu shakut shaja ai ni hpe lachyen lahka di tawn ma ai.

2008 ning na Gaw da ai tara a mahtai gaw, Hpyen dap up ai masa hpe lam hpaw da ya ai, amyuu bawsang ni hpe lachyen lahka di nna, shinggyim ahkaw ahkang hpe n gawn n sawn galaw ai majaw, mungdan ting hte seng ai amyuu sha ni a hkting-ram hkrum ra lam hte demokrasi masa de galai shai sa wa na lam hpe pat shingdang ai lam ni byin wa ai. Dai Gaw da ai tara gaw, ya na mung masa bawng masha ni htawng rawng nga ai majaw, shanhte hpe ra lata poi ni hta n shang lawm lu na hku jahka tawn da nga ai.

SPDC Hpyen Asuya a 2010 ning na ra lata poi ni gaw, 2008 a Gaw da ai Tara a ntsa e mahta nna galaw sa wa na masing jahkrat da ngut sai re. Shawng nnan langai ngu na lahkam hku nna, mung masa bawng masha ni hpe tara shang masat ai the, n dut n dang shalawt dat ai lam shalawm da ai amyuu sha ni a hting-ram hkrum ra lam masum brum bawng ban jahta ai n nga yang, dai ra lata poi ni gaw Myen mungdan a matu mahtai kaja tai lu na n rai. Masum brum bawng ban jahata ai lam a daw chyen hku nna, mung masa ningbaw ni hpe daru magam aya kaw na tsan tsan de jahka da ai lam, tinang gam maka hpe tinang dawdan hpajang ai lam, shinggyim ahkaw ahkang hte tara jeyang ai lam hpe tang madun dan na matu 2008 shaning na Gaw da ai tara hpe chye na hkra, bai dinglun yu na grai ra ahkyak nga ai. Dai hta n-ga, mung masa bawng masha ni hpe shalawt dat ngut ai hpang, ra lata poi ni hta shanhte shang lawm lu na matu, shanhte a ru hka mara ni hpe n arut shaprai kau ya ai sha masat matsing da ai rai yang, shanglawt ahkang hte tara rap ra ai ra lata poi ni ngu nna n mai myit la na rai nga ai. Tatut hku ngu mayu ai lachyum gaw, shanhte nan ra lata hta shanglawm na hpe lata la ai rai yang, up hkang ai ni pat hkum ai lam n nga, tara hku masat shingdang ai lam mung n nga ai sha, mung masa shingjawng poi shang masha ni hku tsap nna, shanglawt ahkang hte tara rap ra ai hku galaw ai ra lata poi ni hta ra lata meh bang lu na, mung masa uhpung ni hta shang lawm lu na, mung masa hpung ni hpaw ninghtan lu na, shing n rai, mung shawa masha uhpung ni hpe hpaw ninghtan lu na, ngu ai rai nga ai.

2004 November shata kaw nna ya du hkra rai yang, mung masa mara raw ai lam matsat lang galaw lai wa ai hta, kaning n di rai masa chyat ai ten hkan mungdan ga daga hpe myit shapyaw ai hku sha galaw ai mahtang malawng nga ai. SPDC Hpyen Asuya a jahpan hte maren nga yang, dai mara raw ai lam hta bawng masha 45,732 hpe shalawt dat ai lam tang madun da nga ai. AAPP jahpan hku nga yang dai masha ni hta na 1.3% sha mung masa bawng masha ni re ai lam, madun da nga ai.

Ngai htawng rawng ging ai nhtoi hta jan nna rawng kau ngut ai hpang, Ru hka Upadi Daw 401 a npu e ngai hpe bawng shalawt dat ai gaw ngai n hkap la lu ai...Nye a bawng dung aten hpring hkra htawng rawng ngut ai hpang, aten lai jang she ngai hpe shapraw dat ma ai. Raitim, shanhte gaw ngai hpe shanhte a masing masa (Upadi Daw 401) hte maren shapraw mayu ma ai. Ndai shara kaw e mani na lam yawng shanhte hpe tsun dan sai...Ngai gaw mung masa bawng masha langai mi hku htawng kaw na shapraw dat na hpe she ra ai, ngu nna shanhte hpe ngai tsun sai.

(U Win Tin, NLD woi hpaw ninghtan ai ningbaw malawm, 2008 Septenber shata hta mara raw akang hte htawng kaw na pru wa ai)

SPDC Hpyen Asuya gaw, dai mara raw lamang ni hta Ru hka tara Upadi Daw 401 hpe jai lang da nga nga ai. Upadi Daw 401 a ga yan daw (1) hta Munghpawm gumsan magam hku nna tara jeyang ai lam hpe htawt sit lu na daru magam hpe jai lang na ahkang lu ai, rai tim, ga yan daw (3) hta bai rai jang gaw dai zawn aten sit na ahkang hpe bai dawm kau lu na daru magam atsam hte, masha rim ahkang warrant laika n lawm ai sha masha langai mi hpe gara shara kaw rai tim, galoi tim bai rim la nna, shi naw rawng shakre ra ai bawng nhtoi ni hpring hkra bai rawng shangun lu ai lam ka da nga ai. Ndai daru magam ahkang ni gaw tara Upadi dap hta n nga ai sha, up hkanng dap kaw tawn da nga ma ai.

Nye nta de MI hpyen kaichyan ni sa nna ngai hpe sin yu nga ma ai. Nta kaw na pru wa jang, nye hpang hkan ma ai. Shara ra de ngai hkawm sa mat jang, lang shagu shanhte shiga wa jaw ra ma ai. Ngai she myit htum wa sai, raitin n hkrit nngai. Kaga masha ni, grau nna nye a jinghku ni, htingbu ni hpe manghkang jahkrum na tsang nngai. Ya dai ni hkan pyi, nye nta hpe tsan tsan kaw na sin mada nga ma ai.

(Shawng de na mung masa ningbaw Thida Htwe, 2002 ning htawng kaw na pru wa ai)

Ya yang, shawng de na mung masa bawng masha langai mi htawng kaw na pru wa yang, shinggyim ahkaw ahkang sum hkrom ai lam ni hpe matut manoi hkam sha nga ai. Shanhte gaw, MI ngu shamyinng da ai hpyen kaichyan ni hte, shiga jaw ai ni ayan e sin yu nga ai hkrom nga ma ai. Mung masa bawng lawt ai ni gaw, hkrup mara rim ai lam man man hkrom nna, shanhte hte shanhte a nta masha ni hpe kam mara ngu dingbai dingna jaw nhtawm, jahkrit shama ai hkrom nga ma ai. Shanhte gaw hpaji sharin la na ahkaw ahkang hte bungli galaw na ahkang ningdang kau hkrom ma ai. Hpyen Asuya up ai shaning shi ban law law a hpang, shara shagu hta hkrit maja let nga nga ra ai masa a majaw, mung masa bawng lawt masha ni hpe htingbu ni kanawn mazum yang shanhte mung rim hkrom na tsang nna, shanhte hte n kanawn gwi ai lam ni kalang lang byin nga ai.

Mung up daru magam lu ai ni gaw, mung masa masha dingsa ni hpe, mung masa hta bai n shamu shamawt lawm lu na matu, atsam htum hkra pat shingdang shakut nga ma ai. Law

law gaw, shanhthe a shamu shamawt ai lam ni hpe bai matut galaw ma ai raitim, Upadi 401 npu e bai rim hkrum nna htawng bai rawng na hpe tsang ra nga ma ai.

SPDC Hpyen Asuya maga de, jet ai mung masa ra sharawng lam hte galaw ai n-gawn shawa mara raw ai lam hku nna mung masa bawng masha ni yawng hpe htawng kaw na dat dat ai lam nga ra ai. Ndai gaw, mung chying sha ni a hting-ram hkrum ra lam masum brum bawng ban jahta na mahkrum hpe shabyin dat lu nga ai. Mung masa bawng masha ni hpe a-sharen tawn da nga dingsa gaw, mung chying sha ni a hting-ram hkrum ra lam hte Myen mungdan hta demokrasi masa de galai shai wa ai lam nga na n rai.

MUNGDAN GA DAGA SHINGGYIM UHPAWNG DE MADI SHADAW DAT AI LAM NI (Recommendations to the International community)

Mungdan ga daga shinggyim uhpawng gaw, kahkyin gumdin let rau sha rawt tsap nna, ya up nga ai Hpyen Asuya hpe lawu de na lahkam ni hta kalang ta hkan sa na matu jawm shadut ra nga ai:

1. Mung masa bawng masha yawng hpe tara shang masat nna, dut dang ai lam n nga shangung ai sha jet ai mara raw ai lam hta shalawt dat na,
2. Mung chying sha ni hting-ram hkrum ra lu na matu Daw Aung San Suu Kyi, U Khun Htun Oo, hte amyau bawsang uhpung ni kaw na dat kasa ni lawm ai masum brum mung masa bawng ban ai lam hpe galaw hpang wa na,
3. Amyu sha ni a hting-ram hkrum ra lam a matu, masum brum bawng ban jahta ai lam a daw chyen hku nna, 2008 ning na Gaw da ai tara hpe akri akrai bai nhtang jep yu nhtawm, lawu de na lam ni hpe sagawn dan na:
  - a) Mung masa ningbaw ni hpe daru magam shara hta n shalawm ai sha jahka da ai lam,
  - b) Amyu bawsang uhpung ni a tinang gam maka tinang dawdan hpajang lam hte rap ra masa nga na,
  - c) Tara jeyang ai lam hta shanglawt ahkaw ahkang lu na,
  - d) Shinggyim ahkaw ahkang hpe makawp maga na,
  - e) Mara raw ari shalawt ai lam,
4. Mungdan hpe demokrasi masa de galai shai ai lam hta, ban hkum da ai lam n nga ai sha, n dut n dang tsep kawp shang galaw lawm lu na matu, mung masa bawng masha yawng a ru hka jahpan hpe arut shaprai kau ya na.
5. Myen mungdan na mung masha ni a ntsa e shut hpyit tawt lai wa ai shinggyim ahkaw ahkang jehten ai lam YAWNG hpe shangap jahkring kau na.